

ACC. N.R. M. 7938:1-7,

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: *Småland*

Upptecknat av: *Overt Johansson*

Härad: *Aspelands*

Adress: *Fröreda, Järnforsen*

Socken: *Järreda*

Berättat av: *Kristina Johansson*

Uppteckningsår: *1941*

Född år *1863* i *Härsleby, men bosatt i Järreda pfr. samma år.*

Uppteckningen rör *Hållande av boskap i*

boningshuset. s. 1.

Stu I:1

Hälkakebröd. s. 4.

Stu III:23

Limpor s. 6.

Stu III:24

Skriv endast på denna sida!

Frägelista, sektion I. Nr 1.

Ämne: Hållande av boskap i böningshuset.

1. A. Fröreda by.

B. $\frac{1}{8}$, skattligen $\frac{1}{4}$ mantal Storgården.

2. A. Rusthållaren J. P. Jerndahl o. dennes son P. A. Jerndahl.

B. Ågare i tur och ordning av hemmansdelen. Areal:
TurjeÅttوندel i Storgården beräknades föda 7
nötkreatur och 1 häst. Åttوندelens tax.-värde
3-4000 riksdaler.3. Man brukade ligga ungdjur och smädjur
— kalvar, får, smågrisar — i stugan.Djuren hade sin plats i en särskild källa
framom spisen, avbalkad medelst en dörr
eller dylikt. Smågrissarna ligger i en stor korg.4. Detta bruk förekom överallt i socknen. Ibland
anordnades ingen särskild källa i stugan, utan
någon salt t. ex. framför brasan med den

Etu I:1

Lund
1911

nyfödda kalven i kuäret, tills de var lammigt
torra. I backstugorna lyktes ~~man~~ även lösa
~~inn~~ som där sjöngs fria, värpte i sängarna,
t. ex. vid huvudkudden, och sutts på natten
uppkäpna i en bur.

5. A. ~~När~~ Bruket förekom endast, när djuren
var spåda eller sjuka och behövde skötas
i bostaden. När en ko kalvade, medan
strängaste kilden rådde bars kalven in
i bostaden. Färan med sin lammunge togs
in, för att den senare skulle få ensam
dia moderen. Smågrisarna togs in, för
att de ej skulle bli uppätta av suggan.
Backstugusittaren, som saknade uthus,
måste härbergera kansen i stugan under
hela den kalla årstiden.

B. Perioden 1850-1900 varses.

D. Före 1850 var det ännu mera vanligt med

J:1

När
1871

ACC. N.R. M. 7938:3.

3.

husdjur i bostaden, och kansen brukade
man då ta in även i egentliga bond-
gårdar. Efter 1900 kan man knappast
tala om boskaps hållande i bostadsområdet.

b. A. Meddelare: värd!

Upptecknare: undertecknad född i Järeda 1900

Evert Johansson 29/9/1941.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

I:1

Carlson
Johansson

Frågelista, sektion III. Nr 23.

Ämne: Hällkakebröd.

1. A. Fröreda by.
B. $\frac{1}{8}$, senare $\frac{1}{4}$ mantal Storegården.
2. A. Kesthällaren J. P. Jerudal o. dennes son P. A. Jerudal.
B. Se frågelista I: 1!
3. Ja, man bakade hällkakor av rågmjöl.
Desutom till jularna sådana av havremjöl,
rågkli och ~~potatis~~ potatis för hästarnas
räkning. Det senare dock ej allmänt.
Hålet var mitt på kakan. Hällkakorna
trädde på en krake och upphängdes i
takst till torkning under ett par dagar.
Sedan bar man ut brödkraken och hängde
upp den i bodstaket.
4. A. Hällkakor bakades överallt. Desutom
brödkakor utan hål.
B.-C. Proportionerna i det skildrade lemnat

ACC. N:R. M. 7938:5.

mellan de två slaggen av bröd var 1 ugn
(= 16 st.) hållkakor mot något mer än
1 ugn (åtminstone 20 st.) bakkakor utan
hal vid varje bak.

5. B. Avser per. 1850-1900.

D. Hållkakor ha bakats före 1850. Efter
1900 ha sådana bakats mera sällan
och aldrig i större mängder så att man
upphängt dem i taket till torkning.

6. A. Meddelare: värd!

Upptecknare: underskruvad född i Järeda 1900
Evert Johansson 18/10 1941.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
5. ARKIV

D:49.

Frågelista sektion III. Nr 24.

Ämne: Limpor.

1. A. Fröreda by

B. $\frac{1}{8}$, slutligen $\frac{1}{4}$ mtl Storegården.

2. A. Rasthållaren J. P. Jerndahl o. dennes son P. R. Jerndahl

B. Se frågelista I: 1!

3. Man bakade stora, runda tjocka, runda kakor, dels av samnalet rågmjöl, dels av spoviktat dito till kaffebröd. Det senare sjödes också i form av avlång eller små, runda bröd, då vanligen med tillsats av kryddor. Till högtider och kalas bakades flera andra sorters bröd. Till julen, då brödens mångfald var rikast, bakades utom de nämnda vardagsarterna även finsiktat rågbröd, skäll-limpor, embärslimpor, vörtlimpor, sirapslimpor och vetebröd. Ordet "brödkaka" betecknade stora, runda bröd

Cet. III: 24

avsk

III:24.

i allmänhet. Limpor kallades endast de
brödkakor, som bakats med tillsatser i
degen. Avlånga bröd kallades "levar". Låga,
runda bröd kallades bullar. Bakaugnen byggd
av tegel med fyrkantig bottenplan.

4. Jmf. frågelista III: 23! Bakaugnen var på en
del ställen ännu av trästen och lera.

5. B. Avser per. 1850-1900.

D. På denna slags bröd möjligen utom vetebröd, bakades
före 1850. Efter 1900 har det grova brödet trätt
avsevärt tillbaka för det fina rågbrödet för
vetebrödet, och av limpor bakas endast skäll-limpor
och sirapslimpor. Brödet bakas i järnspisugnen.

Hembakningen visar tendens att få mindre omfattning
än förr ty det finns bröd i affärerna. Benämningarna
på bröd äro desamma ännu i dag, åtminstone hos
den mera genuina ortsbefolkningen.

6. A. Meddelare: värd!

Upptecknare: underteknad, född i Järreda 1900.

Evert Johansson 18/10 1941.

evdha